

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Səlim MÜSLÜMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

Alxan MANSUROV

məsul katib

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

CONTENT

ECONOMIC-STATISTICAL RESEARCHES

<i>Aida Ibragimova, Zarifa Nagiyeva</i> Statistical analysis of time series in the case of retail turnover.....	4
<i>Yashar Pasha, Emil Mammadov</i> Statistical study of some factors affecting the incomes of the population in Azerbaijan.....	15
<i>Tarlan Azizov</i> Agriculture as a strategic sector of the Azerbaijani economy.....	23
<i>Novruz Huseynov</i> Some issues of social protection of the population in Azerbaijan.....	33
<i>Khagani Majidov</i> Opportunities for official and unofficial statistics to influence global financial markets in the context of financial security.....	41

METHODOLOGY

<i>Saleh Movlamov</i> Methodological issues of decent work statistics.....	46
<i>Kutais Sariyev, Shamkhal Mammadov</i> Ways to improve tax mechanisms in e-commerce.....	54
<i>Rauf Salayev</i> The role of the tax system in the development of the economy of Azerbaijan.....	63
<i>Orkhan Ahmadov, Nigar Huseynli</i> Big data and use them for statistical purposes.....	72
<i>Sabina Mammadova</i> Working capital of the enterprise and the role of bank credit in its formation.....	78

THE INDICATORS CONCERNING SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY FOR FIRST HALF OF 2020 OUTCOMES

Macroeconomic indicators	87
Gross Domestic Product manufacturing.....	89
Fixed capital allocations for the financial sources.....	89
The value of fixed capital allocations for the fields of economy.....	90
Structure of the retail trade circulation according to the products.....	91
Credit investment to the economy.....	91
Revenues of the state budget.....	91
Expenses of the state budget.....	92
Freight turnover in the transport sector, million ton-km.....	92
Passenger turnover in the transport sector, million passengers-km.....	93
Foreign trade indicators of Azerbaijan with the partner countries.....	93
All important types of exported products.....	94
All important types of imported products.....	95
Rules for presentation of articles.....	96

UOT: 338.24.01

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-3

**DİNAMİKA SİRALARININ PƏRAKƏNDƏ TİCARƏT DÖVRİYYƏSİNİN
TİMSALINDA STATİSTİK TƏHLİLİ**

Aida İbrahimova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Ticarət statistikasına şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: aida.ibrahimova@stat.gov.az*

Zərifə Nağıyeva

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin rəisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: zarifa.naghiyeva@stat.gov.az*

Açar sözlər: dinamika sıraları, additiv və multiplikativ modellər, avtokorrelyasiya, sürüşkən orta kəmiyyət, mərkəzləşdirilmiş sürüşkən orta kəmiyyət, mövsümi düzəlişlər, modellərin qurulması, proqnozlaşdırma.

Ключевые слова: динамические ряды, аддитивные и мультипликативные модели, автокорреляция, скользящее среднее, централизованное скользящее среднее, сезонные корректировки, моделирование, прогнозирование.

Keywords: time series, additive and multiplicative models, autocorrelation, moving average, centered moving average, seasonal adjustment, modeling, forecasting.

Aida İbragimova, Zarifa Nağıyeva

Statistical analysis of time series in the case of retail turnover

Summary

The article reflects a statistical study of time series. For the purpose of the research, time series of retail trade turnover in 2010-2018 was used. Seasonality was determined by means of autocorrelation coefficient, time series was smoothed by using moving average. Seasonal indices were calculated and the seasonal factor was excluded from the time series. Trend (T) of the multiplicative model was calculated using a linear regression model and the quality of the model was evaluated. On the basis of the established model, forecast values for the quarters of the next year were calculated. It should be noted that, using this methodology, it is possible to conduct statistical research on the time series of monthly indicators.

Ədəbiyyat

1. Л.Г.Батракова. Теория статистики. Учебное пособие. М.: КНОРУС, 2010. стр.528.
2. В.Н.Сулицкий. Методы статистического анализа в управлении: Учеб. Пособие. М. Дело, 2002. стр.520.
3. Практикум по эконометрике. Под редакцией члена-корреспондента Российской Академии наук И.И.Елисеевой. Москва “Финансы и статистика” 2001.
4. <https://studfile.net/preview/4339198/page:30/>. Тема 11. Временные ряды в эконометрических исследованиях.

5. RUEY S. TSAY. Analysis of Financial Time Series. Financial Econometrics. Wiley Series in Probability and Statistics, University of Chicago, 2002
6. Walter Enders. Applied Econometric Time Series. Iowa State University. John Wiley & Sons, Inc, New York, 2002
7. SPSS for Beginners A VIJAY Gupta Publication. 1999. www.vgupta.com, www.spss.org
8. <https://www.stat.gov.az/source/trade/>
9. <http://statsoft.ru/home/textbook/modules/sttimser.html>
10. <https://cyberleninka.ru/article/n/obzor-metodov-statisticheskogo-analiza-vremennyh-ryadov-i-problemy-voznikayuschie-pri-analize-nestatsionarnyh-vremennyh-ryadov>
11. https://chaos.phys.msu.ru/loskutov/PDF/Lectures_time_series_analysis.pdf

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 28.04.2020
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 01.05.2020
Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.06.2020

AZƏRBAYCANDA ƏHALİNİN GƏLİRLƏRİNƏ TƏSİR EDƏN BƏZİ AMİLLƏRİN STATİSTİK TƏDQIQI

Yaşar Paşa

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Həyat keyfiyyətinin statistikasına şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: yashar.pasha@stat.gov.az*

Emil Məmmədov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Həyat keyfiyyətinin statistikasına şöbəsinin ev təsərrüfatları
büdcələrinin tədqiqatı sektorunun aparıcı məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: emil.mammadov@stat.gov.az*

Açar sözlər: əhalinin gəlirləri, məşğulluqdan və sosial yardımlardan əldə edilən gəlirlər, həyat keyfiyyətinin ölçülməsinin metodoloji yanaşmaları, innovasiya, regressiya modeli.

Ключевые слова: доходы населения, доходы от трудовой деятельности и социальных пособий, методологические подходы оценки качества жизни, инновация, регрессионная модель.

Keywords: income of population, employment incomes and income from social benefits, methodological approaches for measuring quality of life, innovation, regression model.

Yashar Pasha, Emil Mammadov

Statistical study of some factors affecting the incomes of the population in Azerbaijan Summary

According to the results of the research, employment income, income from social benefits and number of children under 18 in the household variables together affect population income strongly. At the same time, the results of the article reveal that, employment income influences population income more rather than income from social benefits do. So, regression coefficients in our multidimensional regression model indicate that, employment income influences the population income about two times more than income from social benefits. Moreover, it was observed that population income heightens as number of children increases in the household. It would be more appropriate to consider population income per capita instead of total population income for future research. In this case, the change in the income of the population would be more fully expressed.

Ədəbiyyat

1. Altın Gülören. “Türkiye’de Kayıt Dışı İstihdam Ve Kayıt Dışı İstihdamın Önlenmesine Yönelik Düzenlemeler” Dokuz Eylül Üniversitesi 2015.
2. Dunja Skalamera–Alilovic, Andrea Arbula Blecich, Kristijan Blazekovic. “Self Employment: Personal Characteristics Of The Self Employed And Impact On Economic Growth” Interdisciplinary Management Research XIII. 2017.
3. Hüseyin Padem, Ali Göksu, Zafer Konaklı. “Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı” İBU Publications. 2012.

4. Michael Olusegun Akinwande, Hussaini Garba Dikko, Agboola Samson. "Variance Inflation Factor: As a Condition for Inclusion Suppressor Variable in Regression Analysis". Open Journal of Statistics, 2015.
5. Prabhaker Mishra, Chandra M Pandey, Uttam Singh, Anshul Gupta, Chinmoy Sahu, and Amit Keshri. "Descriptive Statistics and Normality Tests for Statistical Data". Ann Card Anaesth. 2019
6. Sheldon M. Ross. "Using Statistics to Summarize Data Sets" Introductory Statistics. 2017.
7. Tran Quang Tuyen. "Socio-Economic Determinants of Household Income among Ethnic Minorities in the North-West Mountains, Vietnam". Croatian Economic Survey: Vol. 17: No. 1: June 2015: pp. 139-159.
8. Yurdakul Kabakçı İşıl "Bilimsel Araştırma Yöntemleri". Anadolu Üniversitesi. 2013.
9. Dövlət Statistika Komitəsinin ev təsərrüfatları büdcələrinin tədqiqatı üzrə məlumat bazaları.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 07.05.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 11.05.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 18.06.2020

KƏND TƏSƏRRÜFATI AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATININ STRATEJİ SEKTORU KİMİ

Tərən Əzizov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Beynəlxalq iqtisadiyyat kafedrasının doktorantı

*İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti Aparatının
Maliyyə, iqtisadi proqnozlaşdırma və daxili audit şöbəsinin böyük məsləhətçisi
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: terlanezizov35@gmail.com*

Açar sözlər: dövlət proqramı, subsidiya, statistika, istehsal kooperativləri, dövlət dəstəyi, kredit.

Ключевые слова: государственная программа, субсидии, статистика, производственные кооперативы, государственная поддержка, кредит.

Keywords: state program, subsidies, statistics, production cooperatives, state support, credit.

Tarlan Azizov

Agriculture as a strategic sector of the Azerbaijani economy

Summary

The article examines the current state and development of agriculture. At the same time, the importance of the impact of state programs and other normative documents on agriculture was considered. The measures to be implemented in agriculture within the State Program are reflected. Statistical data on gross agricultural product, as well as livestock and crop production were analyzed. The dynamics of development of agricultural enterprises in Azerbaijan for 2000-2018 is given. The implementation of some reforms in agricultural cooperation has been studied. In the end, the state support for agriculture, as well as the amount of loans and subsidies in this area is reflected in the article.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasına dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 29 dekabr 2012-ci il
2. “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 6 dekabr 2016-cı il.
3. İ.D.Abasov. Azərbaycanın və Dünya Ölkələrinin Kənd Təsərrüfatı. Bakı-2013.
4. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”. Bakı-2019
5. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi İllik Hesabat. Bakı-2020
6. “Azərbaycanın kənd təsərrüfatı 2019” statistik məcmuə. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. 2019
7. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının statistik bülleteni. 02/2020
8. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi “Azərbaycan İqtisadi İslahatlar İcmalı 2017 ”
9. “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı kooperasiyasının inkişafına dair 2017-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 14 iyul 2017-ci il.
10. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun rəsmi internet sahifəsi. edf.gov.az
11. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet sahifəsi. www.stat.gov.az
12. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet sahifəsi. prezident.az
13. Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin rəsmi internet sahifəsi. azertag.az

AZƏRBAYCANDA ƏHALİNİN SOSIAL MÜDAFİƏSİNİN BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİ

Novruz Hüseynov

*Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun
Xüsusi Şərtlərlə Təyinat İdarəsinin məsləhətçisi,
Azərbaycan Respublikası Dövlət İqtisad Universitetinin
Mühasibat uçotu kafedrasının doktorantı
AZ 1106, Bakı şəhəri, Ziya Bünyadov prospekti 43
e-poçt: novruz_huseynov_92@mail.ru*

Açar sözlər: sosial müdafiə, sosial sığorta, sosial risk, büdcədən kənar dövlət fondları, normativ-hüquqi baza.

Ключевые слова: социальная защита, социальное страхование, социальный риск, внебюджетные государственные средства, нормативно-правовая база.

Keywords: social protection, social insurance, social risk, extra-budgetary state funds, normative-legal base.

Novruz Huseynov

Some issues of social protection of the population in Azerbaijan

Summary

The article shows that, establishment of an effective social protection system is one of the prerequisites for ensuring social justice, solid social and economic development and stability in the country. It is noted that, given the importance of social insurance and its influence on public processes, compulsory social insurance system providing reliable social protection of its citizens is being established and developed in Azerbaijan like other states.

The article discusses the state of social protection system of the population, including social insurance in Azerbaijan at the modern stage of development of Azerbaijan, emphasizes the need for effective formation and proper use of the resources of the State Social Protection Fund, the main changes in regulatory and legal support are reviewed, suggestions are given regarding problems and development prospects.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 12 noyabr 1995-ci il.
2. “Büdcə sistemi” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 2 iyul, 2002-ci il.
3. “Sosial sığorta” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 18 fevral, 1997-ci il.
4. А.Н.Аверин. Государственная система социальной защиты населения: учебное пособие. М.: РАГС, 2010. стр.124.
5. В.В.Антропов. Экономические модели социальной защиты населения в государствах ЕС. - [Электронный документ]. Режим доступа: gosbook. ru> system /files... 2011/08/26/antropov.pdf Дата обращения: 01.09.2017.
6. А.Джумагулова. Развитие модели социального страхования в современных условиях, Журнал: Вестник Евразийской юридической академии имени Д.А. Кунаева. № 4, 2014, стр. 22-27.
7. Е.А.Колос. К оценке экономических и социальных реформ в странах СНГ // Проблемы современной экономики, № 1/2 (17/18), 2016, стр.34-38.

8. М.Н.Степанова. Социальное страхование в схемах, таблицах, определениях / М.Н. Степанова. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2015. стр. 130.
9. Роик В. Д. Барометр социального партнерства. Человек и труд, №3, 2015, стр. 4-9
10. <http://www.sosial.gov.az>
11. <http://www.maliyye.gov.az>

Мəqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 01.05.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 05.05.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 14.05.2020

MALİYYƏ TƏHLÜKƏSİZLİYİ KONTEKSTİNDƏ RƏSMİ VƏ QEYRİ-RƏSMİ STATİSTİK MƏLUMATLARIN QLOBAL MALİYYƏ BAZARLARINA TƏSİR İMKANLARI

Khagani Məcidov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Sənaye və tikinti statistikasına şöbəsinin məsləhətçisi

AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: khagani.majidov@stat.gov.az

Açar sözlər: maliyyə təhlükəsizliyi, iqtisadi təhlükəsizlik, qlobal maliyyə bazarları, maliyyə yastığı, informasiya cəmiyyəti, COVID-19, indikator, birja, pandemiya, xam neft, S&P 500, Milli Statistika Ofisi, Avrostat.

Ключевые слова: финансовая безопасность, экономическая безопасность, мировые финансовые рынки, финансовая подушка, информационное общество, COVID-19, индикатор, биржа, пандемия, сырая нефть, S&P 500, Национальный Статистический Офис, Евростат.

Keywords: financial security, economic security, global financial markets, financial cushion, information society, COVID-19, indicator, stock exchange, pandemic, crude oil, S&P 500, National Statistics Office, Eurostat.

Khagani Majidov

Opportunities for official and unofficial statistics to influence global financial markets in the context of financial security

Summary

The article examines the impact of official and unofficial statistical information on the financial performance of various entities in the global financial markets, which is a complex system, as well as financial security. The need for proper use of such information is approached in the context of financial security. The importance of forming the financial immunity of each business entity against all kinds of threats, force majeure and unpredictable threats was noted. The process of globalization has shown its positive and negative effects in terms of financial security. The importance of the formation of financial reserves in the financial security of all entities was assessed.

Ədəbiyyat

1. <https://www.tradays.com>
2. https://www.biggerpockets.com/blog/impact-coronavirus-real-estate-markets?utm_content=bufferaf79b&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer
3. <https://www.bbc.com/news/business-52350082>
4. <https://theconversation.com/the-impact-of-coronavirus-on-the-financial-markets-133183>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.05.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 25.05.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 09.06.2020

UOT: 338

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-3

LAYİQLİ ƏMƏYİN STATİSTİKASININ METODOLOJİ MƏSƏLƏLƏRİ

Saleh Mövlamov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin

Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin baş iqtisadçısı, i.ü.f.d.

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: saleh.movlamov@stat.gov.az

Açar sözlər: layiqli əmək, əməyin keyfiyyəti, layiqli əməyin statistikas, keyfiyyətli məşğulluq, layiqli əməkhaqqı.

Ключевые слова: достойный труд, качество работы, статистика достойного труда, качественная занятость, достойная заработная плата.

Keywords: decent work, quality of work, statistics of decent work, quality employment, decent salary.

Saleh Movlamov

Methodological issues of decent work statistics

Summary

The article provides information on the concept and basic definitions of decent work and quality employment, the factors that affect its formation are reviewed, as well as their solution methods are studied. The system of statistical indicators of decent work is based on four strategic directions of the Decent Work Framework of the ILO (full and productive employment, labor rights, social security, social dialogue). It was noted that, the implementation of the basic provisions of the concept of decent work, in turn, laid the foundation for innovative economic development.

Ədəbiyyat

1. Д.Н.Карпухин. Достижение достойного труда присоздании и модернизации рабочих мест. М.: ИЭ РАН, 2014.
2. Продвижение достойного труда в Восточной Европе и Центральной Азии. Направления работы Группы технической поддержки по вопросам достойного труда и Бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии. 2012
3. Л.И.Санкова, Е.А.Павлова, А.С.Есипов. Достойный труд как новое измерение качества трудовой жизни: региональный аспект. Каспийский регион: политика, экономика, культура. 2012. №1(30)
4. В.А.Андрухов. Качество трудовой жизни как показатель социально-экономического благосостояния организации. © Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), №4(12), 2012. www.sisp.nkras.ru УДК 330.12
5. Социальная политика. Под ред. проф. Е.И. Холостовой, проф. Г.И. Климантовой. Учебник для бакалавров/ М: Юрайт, 2011.
6. Decent Work Indicators. Concepts and definitions. ILO MANUAL. First version. May 2012.
7. <http://www.az.undp.org/content/azerbaijan/az/home/mdgoverview/>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 06.06.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 14.06.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 23.06.2020

UOT: 339.1

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-3-

ELEKTRON TİCARƏT SİSTEMİNDƏ VERGİ MEXANİZMLƏRİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ YOLLARI

Kutais Səriyev

Bakı Dövlət Universiteti

*“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d
AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 23*

Şamxal Məmmədov

Odlar Yurdu Universiteti

*“İqtisadiyyat və iqtisadi münasibətlər” kafedrasının doktorantı
AZ 1072, Bakı şəhəri, Koroğlu Rəhimov küçəsi 13
e-poçt: samxal-memmedov-92@mail.ru*

Açar sözlər: elektron ticarət, vergi, vergitutma, vergi sistemi, informasiya texnologiyaları.

Ключевые слова: электронная коммерция, налог, налогообложение, налоговая система, информационные технологии.

Keywords: electronic commerce, tax, taxation, tax system, information technologies.

Kutais Səriyev, Shamkhal Mammadov

Ways to improve tax mechanisms in e-commerce

Summary

The article provides information on the taxation of e-commerce and the measures taken in this area. As a result of the increase in the number of ATMs and POS-terminals, the development of this area was considered.

The article also outlines the fundamental principles of taxing e-commerce. The volume of e-commerce in developed countries has increased significantly in recent years. However, in most developing countries, the population prefers almost cash payments. The main reason for this is the lack of the Internet at any level, the problem of security on plastic cards, the lack of delivery service at any level, and so on. It is possible to develop this area by solving the existing problems.

Ədəbiyyat

1. http://www.e-qanun.az/alpdata/framework/data/10/f_10406.htm
2. “Elektron ticarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu
3. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi
4. <https://vergiler.az/news/taxes/2874.html>
5. <https://xeberler.az/new/details/sosial-sebekelerde-reklam-xidmeti-gosterenlerin-vergi-ohdeliyi-varmi--24235.htm>
6. <https://banco.az/az/news/e-ticaretde-elektron-pullarin-tetbiqi-vergi-nezaretinin-heyata-kecirilmesini-cetinlesdirir>
7. <https://www.ideasoft.com.tr/e-ticaret-vergileri-hangileridir/>
8. <https://uploads.cbar.az/assets/02292fd79fea83216532da166.pdf>
9. <https://report.az/analitika/azerbaycanda-elektron-ticaretin-inkisafi-nelerden-asilidir-arasdirm/>
10. <https://vergiler.az/news/articles/125.html>
11. <https://eufordigital.eu/az/thematic-area/etrade/>
12. G.İ.İsmayılov. İnformasiya iqtisadiyyatı. “Çənlibel” NPM-2010.
13. <http://old.taxes.gov.az/modul.php?name=beynelxalq&news=34>
14. R.H.Quliyev. İqtisadi informatika və iqtisadiyyatda informasiya texnologiyaları (dərs vəsaiti). Bakı, “AzMIU Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi”, 2017
15. www.Emarketer.com

16. Statista 2019
17. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50197>
18. <http://abc.az/az/news/42180>
19. <http://tedris.taxes.gov.az/assets/upload/files/Elektron%20Ticar%C9%99t.pdf>
20. <https://report.az/biznes/azerbaycanda-mikro-sahibkarlara-vergi-guzestleri-verilecek/>
21. <https://www.taxes.gov.az/uploads/2017/PV/e-ticaret.pdf>
22. <https://banco.az/az/news/bankomatlar-haqqinda-5-maraqli-fakt>
23. <https://vergiler.az/news/taxes/6183.html>
24. https://www.taxes.gov.az/files/2/Vergilere_aid_nesrler/4/4.19.pdf

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 21.05.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 06.06.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 17.06.2020

UOT: 336.1: 336.22

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-3

РОЛЬ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Рауф Салаев

Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Кандидат экономических наук, доцент кафедры «Экономика»

AZ 1072, город Баку, улица Гасана Алиева 135

e-почта: salayev@unec.edu.az

Açar sözlər: dövlət, Vergi Məcəlləsi, vergi sistemi, vergilər, iqtisadiyyat, büdcə.

Ключевые слова: государство, Налоговый Кодекс, налоговая система, налоги, экономика, бюджет.

Keywords: state, Tax Code, tax system, taxes, economy, budget.

Rauf Salayev

The role of the tax system in the development of the economy of Azerbaijan

Summary

The article reveals the importance of the tax system in the development of the state economy, as it is the main source of revenue generation for the state budget. Today, a rather effective mechanism for collecting tax debts has been established in the tax system of Azerbaijan. Recently, there have been serious advances in reducing tax arrears, as well as reducing the number of tax debtors. An analysis of the dynamics of tax revenues to the state budget of Azerbaijan over recent years has shown that, there are positive trends in the dynamics of revenues of all state taxes.

It should also be noted that, improving the tax system in the development of the economy of Azerbaijan is one of the main tasks of the state; its solution is aimed at optimizing the structure of tax revenues of the state budget. The main directions in this area should be a reduction in the overall level of taxation while expanding the tax base, reducing tax rates, simplifying the tax system, strengthening tax discipline and improving the tax system in Azerbaijan in accordance with the standards of tax systems in developed countries.

Литература

1. Налоговый Кодекс Азербайджанской Республики. 2020
2. <https://www.stat.gov.az/source/finance/>
3. <https://www.taxes.gov.az/az/page/dovlet-budcesine-vergi-ve-sair-daxilolmalar>
4. https://azertag.az/ru/xeber/Sostoyalas_konferenciya_posvyashchennaya_itogam_pervogo_goda_i_spolneniya_Gosudarstvennoi_programmy_socialno_ekonomicheskogo_razvitiya_regionov_v_20_19_2023_godah_V_konferencii_prinyal_uchastie_Prezident_Ilham_Aliev___OBNOVLENO_4_VIDEO-1402916
5. <https://ru.president.az/articles/35601>
6. <https://ru.oxu.az/economy/388783>
7. <https://ru.president.az/articles/35693>
8. <https://ru.oxu.az/politics/386453>

Мəqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 17.05.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 20.05.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.06.2020

İRİHƏCMLİ MƏLUMATLAR (BIG DATA) VƏ ONLARDAN STATİSTİKA MƏQSƏDLƏRİ ÜÇÜN İSTİFADƏ

Orxan Əhmədov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Qiymət statistikasına şöbəsinin baş məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: orkhan.ahmadov@stat.gov.az*

Nigar Hüseynli

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Qiymət statistikasına şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: nigar.huseynli@stat.gov.az*

Açar sözlər: irihəcmli məlumatlar, konfidensiallıq, statistik məlumat bazası, həcm, sürət, müxtəliflik, dəyər, həqiqilik, istehlak qiymətləri indeksi.

Ключевые слова: большие данные, конфиденциальность, статистическая база данных, объем, скорость, разнообразие, ценность, реальность, индекс потребительских цен.

Keywords: big data, confidentiality, statistical database, volume, velocity, variety, value, veracity, consumer price index.

Orkhan Ahmadov, Nigar Huseynli **Big data and use them for statistical purposes** **Summary**

The article examines the concept of Big Data, cause of establishment and its features, which have become more interesting in recent years. It also examines the importance of using large amounts of data and software designed to manage, store, secure, search, process, and analyze large amounts of data, which is characterized by large volumes, speeds, and diversity. It was noted that large amounts of data are also used for statistical purposes, the use of electronic data in trade networks for the purpose of calculating the consumer price index has reduced the errors in the collection of primary data due to the human factor to zero, multiplied the number of products observed, allowed to obtain the highest possible final statistics on consumer prices.

Ədəbiyyat

1. R.M.Əliquliyev, M.Ş.Hacırahimova. "Big Data" phenomenon: problemlər və imkanlar, İnformasiya texnologiyaları problemləri. 2014.
2. Rasim Əliquliyev, Məkrufə Hacırahimova, Aybəniz Əliyeva. "Big Data Konsepsiyası və Aktual Elmi-Nəzəri Problemlər". 2016.
3. Tural Yunusov. "Big Data" Təhlükəsizliyi və Həlli yolları". 2016.
4. Can Eyupoğlu. "Büyük veridə etkin gizlilik koruması üçün yazılım tasarımı". 2018.
5. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet sahifəsi: www.stat.gov.az
6. "Rəsmi statistika haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 1994.
7. "Ticarət şəbəkələrində satılan məhsulların skan olunmuş məlumatlarından istifadə etməklə istehlak qiymətləri indeksinin hesablanmasına dair metodoloji tövsiyələr". Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. 2015.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 10.06.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 16.06.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.06.2020

MÜƏSSİSƏNİN DÖVRIYYƏ VƏSAİTLƏRİ VƏ ONUN FORMALAŞMASINDA BANK KREDİTLƏRİNİN ROLU

Səbinə Məmmədova

*Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin
Enerji və neft kimya sahələrinin iqtisadiyyatı kafedrasının doktorantı
AZ 1010, Bakı şəhəri, 28 May 33
e-poçt: sabinagluck@yahoo.co.uk*

Açar sözlər: dövriyyə kapitalı, dövriyyə vəsaitləri, bank krediti, müəssisə, istehsal.

Ключевые слова: оборотный капитал, оборотные средства, банковский кредит, предприятие, производство.

Keywords: working capital, working capital facility, bank loan, enterprise, production.

Sabina Mammadova

Working capital of the enterprise and the role of bank credit in its formation

Summary

The article examines different approaches to the category of working capital, working capital facility as an integral part of working capital. The essence of working capital has been studied in local and foreign literature, the works of various authors have been referred to and its importance for the enterprise has been emphasized. It has been shown that the stages of working capital help to understand its essence. The importance of the use of bank loans in the effective management of working capital of the enterprise was emphasized and the directions of use of bank loans were studied. Also, the essence of lending and opportunities for its widespread use were explored. The role of lending in the ongoing reconstruction work in the country is widely reflected.

Ədəbiyyat

1. А.Смит. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Эксмо, 2007, стр.960.
2. А.Маршалл. Принципы экономической науки. - М.: Прогресс, 1993, стр.565.
3. К.Маркс. Капитал. Критика политической экономии. т. 1. М.: Эксмо, 2012, стр.495
4. Е.Г.Шейна. Экономическая сущность оборотного капитала и классификация источников его финансирования на предприятии // Российское предпринимательство. 2017, Том 18. № 6. стр.993-1004.
5. Бизнес: толковый словарь. / Англо-рус. М.: ИНФРА-М, 1998, стр. 496.
6. Блэк Дж. Экономика: толковый словарь. / Англо-рус. М.: ИНФРА-М, 2000, стр.581.
7. Т.В.Вышиванова. Дебиторская и кредиторская задолженность, как важные элементы оборотного капитала предприятия // Менеджмент - современная технология координации деятельности: сборник статей международной научно-практической конференции. 2016. стр.29-32.
8. К.В.Подгузова, Ж.М.Корзоватых. Дебиторская задолженность предприятия // Вестник университета (государственный университет управления). 2014. № 1. стр.127-131.
9. Н.С.Руденко, А.В.Меньшенина Дебиторская задолженность на предприятии: сущность и функции // Актуальные вопросы экономики региона: анализ, диагностика и прогнозирование: материалы VI Международной студенческой научно-практической конференции. Нижний Новгород, 2016. стр. 457-459.
10. Sekyung Oh., Kim W.S. Growth opportunities and trade credit: evidence from Chinese listed firms // Applied Economics. 2016. № 56, стр. 437-447.
11. В.В.Ковалев. Курс финансового менеджмента: учебник / В.В. Ковалев. М.: Проспект, 2015, стр. 507.

12. М.В.Воронина. Финансовый менеджмент: учебник / М.В. Воронина. М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2015. стр. 400.
13. Экономика фирмы: учебное пособие / под ред. А.Н.Ряховской. М.: Магистр, 2015. стр.510.
14. Т.И.Григорьева. Финансовый анализ для менеджеров: оценка, прогноз: учебник для бакалавриата и магистратуры / Т.И. Григорьева. М.: Издательство Юрайт, 2016. стр.486.
15. Т.Ф.Соколова. Эволюция и современная интерпретация термина «оборотный капитал» // Вестник молодежной науки. 2016. №1 (3). стр.76-79.
16. S.M.Səbzəliyev. Bank kreditlərinin, borclarının və ssudaların uçotu xüsusiyyətləri. // Mühasibat uçotu, audit və iqtisadi təhlil. 10 (292) 2016, səh.19-24.
17. Д.В.Бураков. Финансы, денежное обращение и кредит: учебник и практикум/ Д.В.Бураков. М.: Издательство Юрайт, 2017. стр.329.
18. Maliyyə-bank sektorunun sağlamlaşdırılması iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə necə təsir göstərir? Xalq qəzeti, 26 noyabr 2019-cu il, səh.8.
19. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının rəsmi internet səhifəsi. www.cbar.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 23.04.2020

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 05.05.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 27.05.2020

Korrektor: Arzu Salmanova
Çapa imzalanmışdır: 20.08.2020